

Tetiana Somkina

*Doctor of Economic Sciences, Full Professor,
Professor at the Department of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities
State University of Information and Communication Technology*

Сьомкіна Т.В.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-51>

**METHODOLOGICAL APPROACHES
TO THE ANALYSIS OF ECONOMIC FREEDOM AND ECONOMIC POWER
DURING THE FUNCTIONING OF AN ENTREPRENEURIAL ACTIVITY**

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ
ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ
ПРИ ФУНКЦІОНУВАННІ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Як відомо, проблема економічної влади існувала завжди. Разом із промисловою революцією наступила епоха бурхливого росту економічної влади і саме її надлишок характерний сьогодні для економічного розвитку всіх промислових держав, це – влада монополістичних структур, транснаціональних корпорацій, фінансово-промислових груп. У таких умовах окремі суб'єкти підприємницької діяльності отримують можливість використовувати для підвищення економічної ефективності свого функціонування, збільшення своєї ваги, поліпшення свого місця в інституціональному середовищі підтримку державних владних інститутів.

При цьому, можуть використовуватися не тільки економічні можливості додаткового впливу на умови функціонування окремих суб'єктів підприємницької діяльності виконавчих місцевих і загальнодержавних владних інститутів, але і підтримка з боку законодавчих органів влади. Це приводить до здатності окремих суб'єктів підприємницької діяльності як впливати на ефективність функціонування інших суб'єктів підприємницької діяльності, так і сприяти реальним змінам у соціально-економічній системі суспільства.

Тобто, в умовах гіпертрофованого впливу економічної влади формується така структура інституціонального середовища функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, коли існує особлива група суб'єктів підприємницької діяльності, що орієнтована на лобювання тих або інших економічних і неекономічних дій державних органів влади. При наявності ускладненого і недостатньо функціонального законодавства, саме з цими процесами може бути пов'язаний сучасний етап розвитку «тіньових» умов функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Що стосується економічної свободи, необхідно визначити оптимальні можливості втручання владних політичних і ведучих соціальних інститутів у процеси формування внутрішніх інтересів кожного суб'єкта підприємницької діяльності, з точки зору, прояву відносин свободи його функціонування. У першу чергу це стосується умов формування суб'єктом підприємницької діяльності його цільової функції при здійсненні ініціативи, спрямованої на пошук сфери і визначення виду діяльності [1].

Як відомо, мотиваційний процес, що є внутрішнім фактором формування будь-якої цільової функції залежить від усього спектра соціально-економічних, соціально-психологічних і соціально-політичних передумов функціонування економічної системи країни і має істотні особливості не тільки в кожній окремій країні, але й у той або інший проміжок часу. Ці особливості створюють визначений напрямок процесів розвитку суб'єктів підприємницької діяльності через вплив на соціально-економічне середовище їхнього існування.

Таким чином, саме не сформованість у період ринкової трансформації економіки країни можливостей використання економічної свободи веде до «тінізації» умов функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. При поступовому розвитку інституціонального середовища, фактор економічної свободи є первинним стосовно економічної влади, тому що він визначає сферу невтручання, тобто самостійності кожного суб'єкта підприємницької діяльності. Але при переході від централізованої системи господарювання, фактор економічної свободи може бути реально сформований тільки за допомогою законодавчої діяльності держави, тому що, у цьому випадку повинні бути замінені всі основні «правила гри» у межах функціонування економічної системи країни. Без цієї попередньої роботи саме фактор економічної влади стає переважаючим при формуванні і функціонуванні суб'єктів підприємницької діяльності, що веде до порушення умов їхньої взаємодії при здійсненні суспільних інтересів і є передумовою подальшої «тінізації» економіки.

Саме це і проявляється в таких особливостях функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, як загальна нестабільність трансформаційної економіки, велика вага тіньової економіки і таке інше, що підтверджує необхідність додаткового соціально-економічного впливу з боку суспільства, для створення умов функціонування стабільного інституціонального середовища існування суб'єктів підприємницької діяльності [2]. Тобто, впливу на основні умови їх функціонування та постійні чинники, з боку як держави, так і соціально-економічних та соціально-політичних інститутів суспільства. В залежності від особливостей впливу цих соціально-економічних та соціально-політичних інститутів, взаємодія інституціональних чинників формує суто економічні переваги функціонування тих чи інших вторинних форм суб'єктів підприємницької діяльності. Тобто, впливаючи на інституціональні чинники через зміни соціально-економічних факторів існування суб'єктів підприємницької діяльності, держава може сформувати особливі умови функціонування кожного суб'єкта підприємницької діяльності.

Такий вплив соціально-економічних факторів на умови функціонування суб'єктів підприємницької діяльності здійснюється опосередковано через формування загально-державних передумов соціально-психологічного, правового та соціально-політичного характеру в межах яких утворюються та юридично закріплюються формальні норми здійснення взаємозв'язків всіма економічними суб'єктами. Це дає можливість створення соціалізаційних по своїй суті історично та культурно своєрідних, соціально-орієнтованих, позаекономічних механізмів затвердження бажаних, з точки зору держави, способів, напрямків та результатів господарювання суб'єктів підприємницької діяльності. Саме це і є метою та основним призначенням впливу соціалізаційних чинників в межах загальних соціально-економічних факторів на інституціональне середовище функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Література:

1. Свобода підприємницької діяльності (Стаття 3.): Закон України Про підприємництво від 07.02.1991 р. – № 698-ХІІ (редакція 11.02.2022 р.). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T069800> (дата звернення: 20.05.2024).

2. Сьомкіна Т., Білопольський М. Методологічні підходи до формування стратегії відродження містоутворюючих підприємств. Розвиток України в умовах мілітарного впливу: соціально-правові, економічні та екологічні аспекти : Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 28 березня 2023 р.). У 2-х томах. Том 2. За заг. ред. Устименка В.А.; ред.-упоряд.: Градобоева Є.С., Ілларіонов О.Ю., Санченко А.Є. Київ : ВАІТЕ. С. 261-265.